



Cyfrifiad 2021: canlyniadau cyntaf

Uned Ymchwil a Gwybodaeth Corfforaethol

Mehefin 2022



Cysylltwch â ni

Os oes gennych unrhyw awgrymiadau sut gallwn wella'r bwletin hwn, neu os hoffech gael rhagor o wybodaeth, cysylltwch â ni.

Uned Ymchwil a Gwybodaeth Corfforaethol
Bodlondeb,
Conwy, LL32 8DU.
E-bost: uned.ymchwil@conwy.gov.uk

Ffôn: 01492 576246

Cyfrifiad 2021: canlyniadau cyntaf – bwletin ymchwil

Cynnwys

Cyflwyniad	2
Y canlyniadau allweddol i Fwrdeistref Sirol Conwy	2
Cymhariaeth gyda sylfeini poblogaeth eraill	4
Pam fod yna wahaniaeth?	4
Goblygiadau posibl – ffigurau'r boblogaeth	5
Goblygiadau posibl – ffigurau aelwydydd	6
Amserlen rhyddhau data	7
Ynglŷn â'r Cyfrifiad	8

Cyflwyniad

Mae'r bwletin hwn yn edrych ar ganlyniadau cyntaf Cyfrifiad 2021 ar gyfer Cymru a Lloegr, a gyhoeddwyd gan y Swyddfa Ystadegau Gwladol 28 Mehefin 2022. Mae'r canlyniadau cyntaf hyn yn cynnwys amcangyfrifon poblogaeth ac aelwydydd ar lefel Cymru ac awdurdod lleol. Bydd mwy o ddata yn cael ei ryddhau mewn camau dros y 18 mis nesaf, ac fe fydd yn cynnwys data manwl ar lefel ardal fach am bobl, aelwydydd a threfniadau byw, gwaith a thai/adnoddau.

Yn ogystal â darparu dadansoddiad o ddata'r Cyfrifiad, roedd y tîm Ymchwil a Gwybodaeth Corfforaethol yn gweithio'n agos i gydlynu gwaith Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy i gefnogi'r Swyddfa Ystadegau Gwladol (ONS) a wnaeth yr arolwg a gynhelir bob deng mlynedd. Fe wnaethom ni helpu i sicrhau ein bod wedi cyfrif pob preswlydd ym Mwrdeistref Sirol Conwy, ble bynnag roeddent yn byw. Heb Gyfrifiad manwl, gallai Bwrdeistref Sirol Conwy fod ar ei cholled, gan fod gwybodaeth o'r Cyfrifiad yn gallu ein helpu i:

- ddatblygu polisiau
- cynllunio a rhedeg busnes, megis ysgolion, gwasanaethau iechyd, ffyrdd a llyfrgelloedd
- penderfynu sut i ddyrannu cyllid i sicrhau bod arian y cyhoedd yn cyrraedd lle mae ei angen fwyaf.

Y canlyniadau allweddol i Fwrdeistref Sirol Conwy

- Ar Ddiwrnod y Cyfrifiad, 21 Mawrth 2021, maint y boblogaeth breswyl arferol ym Mwrdeistref Sirol Conwy oedd 114,800.
- Mae'r boblogaeth wedi gostwng o 450 (-0.4%) ers y cyfrifiad diwethaf yn 2011, pan oedd yn 115,250. Gwelodd Cymru gynnydd o 1.4%, a Chymru a Lloegr gynnydd o 6.3%.
- Roedd mwy o bobl nag erioed o'r blaen yn y grwpiau oedran hŷn; cyfran y boblogaeth a oedd yn 65 oed a throsodd oedd 27.4% (i fyny o 24.4% yn 2011). Hwn oedd yr ail uchaf yng Nghymru (ar ôl Powys ar 27.8%) ac roedd yn gyfanswm o 31,400 o bobl. Y boblogaeth 65+ oed yng Nghymru gyfan = 21.3%; yng Nghymru a Lloegr = 18.6% (i fyny o 18.4% a 16.4% yn y drefn honno).
- Roedd 4,500 o breswylwyr ym Mwrdeistref Sirol Conwy a oedd yn 85 oed a throsodd yn 2021, o gymharu â 4,200 yn 2011 a 3,600 yn 2001. Ar 3.9% o'r boblogaeth dyma'r gyfran uchaf yng Nghymru.
- Roedd nifer y bobl dan 15 oed yn 17,200 neu 15.0% o gyfanswm y boblogaeth (i lawr o 19,150 neu 15.4% yn 2011). Y boblogaeth o dan 15 oed yng Nghymru gyfan = 16.5%; yng Nghymru a Lloegr = 17.4% (i lawr o 16.9% a 17.6% yn y drefn honno).
- Roedd 52,200 o gartrefi ag o leiaf un preswlydd arferol yng Nghymru ar Ddiwrnod y Cyfrifiad; mae hyn yn gynnydd o 1,000 (2.0%) ers 2011, pan oedd 51,200 o gartrefi. Gwelodd Cymru gynnydd o 3.4%, a Chymru a Lloegr gynnydd o 6.1%.
- Mae tua 3.7% o boblogaeth Cymru yn byw ym Mwrdeistref Sirol Conwy. Mae hyn yn ostyngiad bach ers 2011.
- Roedd gan wyth awdurdod lleol boblogaethau is yn 2021 nag yn 2011, a gwelodd pump arall dwf o lai na 1.4% (cyfartaledd Cymru). Roedd y cyfraddau mwyaf o leihad yn y

boblogaeth ers 2011 yng Ngheredigion (5.8%), Blaenau Gwent (4.2%) a Gwynedd (3.7%).

- Roedd cyfradd twf y boblogaeth yng Nghymru yn sylweddol is nag yn Lloegr, lle cynyddodd y boblogaeth 6.6%. Roedd twf y boblogaeth hefyd yn is yng Nghymru nag yn holl ranbarthau Lloegr. Roedd y gyfradd twf yng Nghymru bron chwe gwaith yn is nag yn Nwyrain Lloegr, sef y rhanbarth yn Lloegr â'r newid canrannol mwyaf ym maint y boblogaeth (8.3%). Roedd hefyd yn is na'r rhanbarth yn Lloegr â'r twf lleiaf yn y boblogaeth, sef Gogledd-ddwyrain Lloegr (1.9%).

Cymhariaeth gyda sylfeini poblogaeth eraill

Tabl 1: cymharu sylfeini gwahanol y boblogaeth

Ffynonellau: Cyfrifiad poblogaeth 2021, 2011 a 2001, SYG; amcangyfrifon poblogaeth canol blwyddyn 2020, SYG, amcanestyniadau poblogaeth sail-2018, LG)

	Cyfrifiad 2021	Cyfrifiad 2011	Amcangyfrif canol-blwydd. 2010	2021/22 setliad y Grant Cynnal Refeniw*	Cyfrifiad 2001
Cyfanswm poblogaeth	114,800	115,250	118,200	118,000	109,600
Fel % o gyfanswm Cymru	3.694%	3.761%	3.729%	3.732%	3.775%
Cyfanswm aelwydydd	52,200	51,200	53,350	53,350	48,050
Gwahaniaeth					
Cyfanswm poblogaeth		-450	-3,400	-3,200	5,200
Fel % o gyfanswm Cymru		-0.067%	-0.034%	-0.037%	-0.081%
Cyfanswm aelwydydd		1,000	-1,150	-1,150	4,150

* Mae sylfeini'r boblogaeth a ddefnyddir yng nghyfrifiad y Grant Cynnal Refeniw wedi'u cymryd o amcanestyniadau poblogaeth sail-2018 a gynhyrchwyd gan Lywodraeth Cymru, ac yn defnyddio amcanestyniadau ffigurau'r boblogaeth ar gyfer canol-2021.

Mae amcangyfrif y Cyfrifiad o'n poblogaeth yn dangos bod ffigur diweddaraf y boblogaeth a gynhyrchwyd yn swyddogol (amcangyfrifon canol-blwyddyn 2020 o'r boblogaeth, ONS) wedi amcangyfrif poblogaeth Bwrdeistref Sirol Conwy yn llawer rhy isel. Mae sylfaen y boblogaeth a ddefnyddir yng nghyfrifiad 2021/22 y Grant Cynnal Refeniw (GCR) hefyd wedi amcangyfrif cyfanswm y boblogaeth yn rhy isel.

Nid yw'r gwahaniaeth hwn yn golygu bod Bwrdeistref Sirol Conwy wedi colli 3,400 o bobl yn sydyn (neu 3,200, neu 450). Gellir disgrifio'r gwahaniaeth fel 'gwall cyfrif'. Ni fydd yn rhaid i'r Cyngor addasu ei adnoddau i ddarparu ar gyfer y newid hwn gan nad yw'n golygu y bu newid yn nifer y bobl sy'n defnyddio ein gwasanaethau.

Er hynny, gallai ffigurau newydd y Cyfrifiad gael goblygiadau o ran adnoddau mewn perthynas â beth maent yn ei olygu i'n setliad GCR. (gweler yr adran 'Goblygiadau posibl – ffigurau'r boblogaeth' isod).

Pam fod yna wahaniaeth?

Bydd nifer o resymau pam mae amcangyfrifon y cyfrifiad yn edrych yn wahanol. Un rheswm yw y gallai newid yn y boblogaeth adlewyrchu sut yr effeithiodd y pandemig ar ddewis pobl o breswylfa arferol ar Ddiwrnod y Cyfrifiad. Gallai'r newidiadau hyn fod wedi bod yn rhai dros dro i rai ac yn fwy hirdymor i eraill. Nid yw'n glir chwaith sut mae gadael yr Undeb Ewropeaidd wedi effeithio ar newid yn y boblogaeth yng Nghymru a ledled y Deyrnas Unedig.

Mae amcangyfrifon y boblogaeth dros y cyfnod o 10 mlynedd ers Cyfrifiad 2011 wedi'u paratoi drwy ddechrau gydag amcangyfrifon y boblogaeth yn seiliedig ar

Gyfrifiad 2011, ac ychwanegu genedigaethau, tynnu marwolaethau, ac ychwanegu unrhyw fudiadau net bob blwyddyn ers 2011. Daw'r amcangyfrifon yn fwyfwy ansicr dros amser wrth i ni symud ymhellach i ffwrdd o linell sylfaen Cyfrifiad 2011. Felly, mae Cyfrifiad 2021 wedi rhoi cyfle i ni ddiweddarau ein dealltwriaeth o'r boblogaeth fel yr oedd ym mis Mawrth 2021.

Mae data genedigaethau a marwolaethau'n ddibynadwy iawn, gan eu bod wedi'u hategu gan systemau gofrestru gyflawn. Mae hyn yn golygu bod y gwahaniaeth rhwng yr amcangyfrifon poblogaeth treigledig ac amcangyfrifon Cyfrifiad 2021 yn fwyaf tebygol o ganlyniad i oramcangyfrif ymfudo net dros y cyfnod 10 mlynedd. (Roedd ffigurau mudo'n cynnwys mudo rhyngwladol a mudo o lefydd eraill yn y Deyrnas Unedig.)

Yn ogystal mae posibilrwydd bod Cyfrifiad 2011 wedi goramcangyfrif y sail boblogaeth. Ar gyfer 2011 roedd cynnydd sylweddol yn amcangyfrifon poblogaeth Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy o'i gymharu â phoblogaeth ganol blwyddyn yn 2010, nad chafodd ei egluro'n llawn yn y dulliau ystadegol a ddefnyddiwyd gan Swyddfa Ystadegau Gwladol. Efallai bod canlyniadau Cyfrifiadau 2021 wedi cael eu cywiro i'r ail-sylfaeni yn 2011.

Mae amcangyfrifon poblogaeth canol blwyddyn hefyd yn sail i'r amcanestyniadau poblogaeth seiliedig ar 2018 sy'n darparu'r data poblogaeth a ddefnyddiwyd yn y cyfrifiad RSG, felly bydd y goramcangyfrifon wedi effeithio arnynt hefyd.

Yn ddiweddarach eleni mae'r ONS yn bwriadu cyhoeddi mwy o ddadansoddiadau sy'n cymharu amcangyfrifon poblogaeth y Cyfrifiad â ffynonellau eraill o ddata poblogaeth. Bydd hyn yn cynnwys cymariaethau â'r amcangyfrifon canol blwyddyn diweddaraf o'r boblogaeth a'r amcangyfrifon poblogaeth yn seiliedig ar ddata gweinyddol mwy arbrolfol. Bydd yr ONS hefyd yn cyhoeddi mwy o wybodaeth am yr hyn y mae canlyniadau'r Cyfrifiad yn ei olygu i ddiweddarau'r gyfres bresennol o ystadegau poblogaeth ac ymfudo.

Goblygiadau posibl – ffigurau'r boblogaeth

Nid yw'r gostyngiad yn yr amcangyfrif o'n poblogaeth ar ei ben ei hun, yn golygu o reidrwydd bod hyn yn effeithio ar y gwasanaethau a ddarperir gennym. Fel y nodir uchod, nid yw'r bobl hyn yn 'ar goll' i'r Fwrdeistref Sirol, ond yn hytrach maent wedi cael eu camgyfrif mewn amcangyfrifon blaenorol o'n poblogaeth. Nid yw diwygio cyfrifiad y boblogaeth ar wahân yn gwneud gwahaniaeth i'r ffordd y gweithredwn fel Cyngor.

Er hynny, beth allai gael effaith posibl yw'r newid yn ein cyfran o'r boblogaeth fel canran o gyfanswm Cymru. Mae hyn yn wir am y boblogaeth yn ei chyfanrwydd ac o fewn grwpiau oedran penodol. Mae hyn oherwydd bod cyfrifiad yr Grant Cynnal Refeniw (GCR) yn dibynnu'n fawr ar ddata'r boblogaeth.

Fel cyfran o gyfanswm Cymru, mae ffigur poblogaeth Bwrdeistref Sirol Conwy yng Nghyfrifiad 2021 yn 0.034% yn is na setliad 2021/22 yr GCR (3.694% o gyfanswm Cymru, o'i gymharu â 3.732%). Er bod hyn yn edrych fel gwahaniaeth bach, fe allai gael effaith sylweddol ar ein hincwm o'r setliad GCR.

Nid yw'n hawdd asesu'r union effaith, gan fod cyfrifo'r GCR yn eithriadol o gymhleth.

Mae'n bwysig cofio efallai bydd ein cyfran o setliad GCR yn cael ei heffeithio hefyd gan ostyngiad yn y cyfanswm cyllid, gan fod maint cyfanswm setliad GCR ar gyfer

Cymru gyfan yn 2023/24 yn debygol o fod yn llawer llai na 2022/23, gan fod y Cyfrifiad wedi amcangyfrif poblogaeth lai i gyfanswm y DU, nac oedd wedi'i awgrymu yn yr amcangyfrifon poblogaeth ganol blwyddyn flaenorol.

Yn ychwanegol, bydd defnyddio data'r Cyfrifiad i ddiwygio'r amcangyfrifon canol-blwyddyn yn cael effeithiau eang. Lle defnyddir cyfraddau neu ganrannau o'r boblogaeth i fesur angen cymharol neu effeithlonrwydd gwasanaeth, maent yn debygol o gael eu diwygio (er enghraifft – cyfran y boblogaeth 0-4 oed; cyfraddau diweithdra; cymhareb y dibynyddion i boblogaeth oedran gweithio). Bydd hyn yn newid rhai o'r dystiolaeth a ddefnyddiwn i fonitro ein gwasanaethau a'n cymuned ehangach. Yn benodol, bydd yr amcangyfrifon poblogaeth canol-blwyddyn newydd, y disgwylir eu cyhoeddi yn Hydref/Tachwedd 2022, yn cael eu defnyddio i gyfrifo rhai dangosyddion perfformiad. Yn dibynnu ar sut y mae pob dangosyddion perfformiad yn defnyddio data'r boblogaeth, fe all newid fesul cam ddigwydd yn y canlyniadau perfformio ar gyfer y flwyddyn nesaf.

Goblygiadau posibl – ffigurau aelwydydd

Er y gostyngiad yng nghyfanswm poblogaeth amcangyfrifedig, mae niferoedd o aelwydydd wedi cynyddu yn y degawd diwethaf. Y rheswm am hyn yw bod maint cyfartaledd aelwyd wedi parhau i leihau, fel sydd wedi bod yn digwydd yn y degawdau diwethaf. Fodd bynnag, mae maint y twf mewn aelwyd wedi ei ragweld yn llai nag amcangyfrifon swyddogol Llywodraeth Cymru a'r rhagolygon aelwydydd is-genedlaethol yn 2018.

Fel gyda phob ffigur poblogaeth, mae unrhyw gyfradd, canran neu gymarebau sy'n ymwneud â niferoedd aelwydydd, ac sy'n cael eu defnyddio i fesur angen neu i fonitro darpariaeth gwasanaeth, yn debygol o gael eu diwygio (er enghraifft – cymhareb aelwydydd a dderbynnir yn ddigartref fesul 10,000 o aelwydydd).

Mae'r newid yn niferoedd y boblogaeth a maint yr aelwydydd yn mynd i gael effaith yn y pen draw ar ofynion anheddau'r dyfodol, sy'n cael eu darparu gan y Cynllun Datblygu Lleol Newydd (CDLIN). Er hynny, ni fydd yn bosibl rhagfynegi beth fydd yr effaith hwn, nes y bydd data manwl gan y Cyfrifiad am gyfansoddiad yr aelwyd (pwy sy'n byw mewn pa fath o aelwyd) yn cael ei ryddhau ym 2013. Mae'n annhebygol y bydd amcanestyniadau diwygiedig yr aelwyd gan Lywodraeth Cymru yn cael eu cynhyrchu cyn 2024. Y cyngor presennol gan Gyfarwyddiaeth Gynllunio Llywodraeth Cymru yw parhau â'r amserlen a nodir yng nghytundeb cyflawni'r CDLIN, a symud ymlaen gyda'r ymgynghoriad ar y cam adneuo'r Cynllun. Pan fydd yn cael ei gyhoeddi, bydd yr amcanestyniadau diwygiedig yn hysbysu proses fonitro'r (CDLIN).

Amserlen rhyddhau data

Tabl 2: amserlen rhyddau ar gyfer Cyfrifiad 2011 a data poblogaeth perthnasol

Set ddata	Dyddiad rhyddhau
Amcangyfrifon canol-blwyddyn 2021 (drwy ddefnyddio data'r Cyfrifiad)	Hydref/Tachwedd 2022
Crynodebau o bynciau a phroffiliau ardal	Mis Hydref hyd at diwedd 2022
Dechrau rhaglen ddadansoddi Cyfrifiad 2021; data amlamrywedd ar gyfer y sail boblogaeth preswylwyr arferol; data ar y boblogaeth breswyl fyrdymor	Gaeaf 2022 i ddechrau 2023
Amcangyfrifon poblogaeth canol blwyddyn diwygiedig ar gyfer 2012-2020	Gwanwyn/haf 2023
Seiliau poblogaeth amgen; poblogaethau bach; data mudo manwl; data tarddiad-cyrchfan neu ddata 'llif'	O wanwyn 2023
Data cyfrifiad y DU (gan gynnwys canlyniadau ar gyfer yr Alban a Gogledd Iwerddon)	O haf 2023
Amcanestyniadau poblogaeth sail-2021 (ystadegau Llywodraeth Cymru)	Hydref 2023
Amcanestyniadau aelwydydd sail-2021 (ystadegau Llywodraeth Cymru)	2024

Mae'r data cyntaf o'r Cyfrifiad sy'n cael ei ryddhau yn ymdrin â phrif ffigurau'r boblogaeth yn unig. Bydd mwy o ddata'n cael ei ryddhau fesul cam dros y 18 mis nesaf, a bydd yn cynnwys data manwl ar lefel ardal fach am bobl, aelwydydd a threfniadau byw, gwaith a thai/adnodau.

Ynglŷn â'r Cyfrifiad

Mae'r cyfrifiad yn digwydd bob 10 mlynedd ac mae'n rhoi darlun i ni o'r holl bobl a chartrefi yng Nghymru a Lloegr.

Mae eich atebion i gwestiynau cyfrifiad yn helpu sefydliadau i wneud penderfyniadau am gynllunio ac ariannu gwasanaethau cyhoeddus yn eich ardal, gan gynnwys trafnidiaeth, addysg a gofal iechyd.

Diwrnod y Cyfrifiad oedd Dydd Sul 21 Mawrth 2021.

Mae prif wefan y cyfrifiad yn:

<https://cyfrifiad.gov.uk/>

Mae bwletin ystadegol sy'n crynhoi'r canlyniadau allweddol i Gymru ar gael ar:

<https://cy.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/populationandmigration/populationandmigration/bulletins/populationandhouseholdestimateswales/census2021>

Mae'r Prif Ystadegwr Llywodraeth Cymru wedi cynhyrchu blog ynghylch y cyhoeddiad cyntaf a beth mae'n ei olygu i Gymru.

<https://digidoladata.blog.llyw.cymru/2022/06/28/diweddariad-y-prif-ystadegydd-maint-poblogaeth-cymru-yw/>

Mae'r ONS wedi cyhoeddi amrediad o ddata ategol gyda'r canlyniadau cyntaf.

<https://cy.ons.gov.uk/releases/initialfindingsfromthe2021censusinenglandandwales>

Mae'r amserlen rhyddhau data lawn ar gyfer Cyfrifiad 2021 ar gael yn:

<https://cy.ons.gov.uk/census/censustransformationprogramme/census2021outputs/releaseplans>